

Використані джерела:

1. Про ратифікацію Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод 1950 року. Першого протоколу та протоколів N 2, 4, 7 та 11 до Конвенції: Закон України від 17.07.1997 р. № 254к/97-ВР. URL. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/475/97-%D0%B2%D1%80>
2. Дроздов О., Дроздова О. Аналітичний огляд окремих рішень ЄСПЛ щодо заборони дискримінації). URL. https://unba.org.ua/assets/uploads/a067c70802cfedd9f42c_file.pdf
3. Про засади запобігання та протидії дискримінації: Закон України від 06.09.2012 р. № 5207-VI. URL. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5207-17#Text>
4. Конституція України: Закон України від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР. URL. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96#Text>
5. Про Національну поліцію: Закон України від 02.07.2015 р. № 580-VIII. URL. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19#Text>
6. Про схвалення Стратегії державної міграційної політики України на період до 2025 року: Постанова Кабінету Міністрів України від 12.07.2017 р. № 482-р. URL. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/482-2017-%D1%80#Text>

Ткач Ю.О.

*ад'юнкт кафедри кримінального
права та кримінології
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ*

Науковий керівник:

Гаркуша А.Г.

*доцент кафедри кримінального
процесу та стратегічних
розслідувань
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ
кандидат юридичних наук, доцент,*

**ДЕЯКІ ПИТАННЯ ЩОДО ПОРЯДКУ НАДАННЯ ЗГОДИ
АБО НЕЗГОДИ НА ВИЛУЧЕННЯ АНАТОМІЧНИХ
МАТЕРІАЛІВ ЛЮДИНИ**

У 2018 році Україна досягла значного прогресу у сфері нормативно-правовій регламентації трансплантації та вийшла на новий рівень. Так, 17 травня 2018 року прийнято Закон України «Про застосування трансплантації анатомічних матеріалів людині» № 2427-VIII від 17.05.2018 (далі ЗУ), який регламентує трансплантацію анатомічних матеріалів людині, здійснення діяльності, пов'язаної з трансплантацією, отримання анатомічних матеріалів людини для виготовлення біоімплантатів, визначення умов застосування ксеноімплантатів тощо [1].

В Україні основними нормативно-правовими акти, які регламентують діяльність пов'язану з трансплантацію анатомічних матеріалів людині є Конституція України, ЗУ «Про застосування трансплантації анатомічних матеріалів людині», Закон України «Основи законодавства України про охорону здоров'я» від 19.11.1992 № 2801-ХІІ тощо [1,2,3].

Водночас щороку в Україні зростає кількість осіб, які потребують здійснення трансплантації анатомічних матеріалів людини, але не зважаючи на прийнятий ЗУ «Про застосування трансплантації анатомічних матеріалів людині» є багато не вирішених питань, одне із головних – це дефіцит анатомічних матеріалів людині.

Аналізуючи юридичний досвід закордонних країн США, Великобританія, Німеччина, Канада, Греція, Японія в яких діє презумпція незгоди, це означає в людини, в якої діагностовано клінічну смерть, анатомічні матеріали для трансплантації можуть бути вилучені лише в разі, якщо вона за життя надала згоду бути донором анатомічних матеріалів у разі своєї смерті або таку згоду може надати уповноважений представник чи рідні особи в разі відсутності волевиявлення померлого. Відсутність згоди розглядається як відмова (заперечення) від вилучення анатомічних матеріалів. Таким чином цей принцип передбачає, що кожна людина заздалегідь незгодна з тим, що її анатомічні матеріали буде вилучено і пересаджено іншій особі.

У таких країнах як Австрія, Данія, Бельгія, Іспанія, Казахстан діє презумпція згоди це – означає, що кожна особа може стати потенційним донором, якщо за життя вона не написала відмову про заборону передачі своїх органів. Не лише померлий має за життя не висловлювати заперечень проти вилучення його анатомічних матеріалів після смерті, а і його родичі чи законні представники [4, с. 71].

Крім, цього у країнах, де діє презумпція незгоди, як правило згода стати донором фіксується у спеціальному документі – картці донора або у водійському посвідченні людини. А у деяких країнах, де діє картка донора, щоб спростити процес волевиявлення щодо посмертного донорство і стимулювати потенційних донорів, розроблено спеціальний бланк, який особа може заповнити у будь який момент та зареєструвати його за допомогою мережі Інтернет [5].

До речі в Україні також діє презумпція незгоди відповідно до вимог ст. 16 ЗУ «Про застосування трансплантації анатомічних матеріалів людині» кожна повнолітня дієздатна особа має право надати у письмовій (електронній) формі згоду або незгоду на вилучення анатомічних матеріалів з її тіла для трансплантації або виготовлення біоімплантатів після визначення її стану як незворотна смерть (смерть мозку або біологічна смерть) відповідно до закону.

Законодавець, зазначає на тому, що отримані відомості щодо наданої особою згоди або незгоди на посмертне донорство вносяться до Електронної системи охорони здоров'я. Також відмітка про надання особою згоди або незгоди на посмертне донорство та про зміну цього волевиявлення за бажанням особи вносяться до паспорта громадянина України або посвідчення

водія України на право керування транспортними засобами в порядку, встановленому законодавством [1].

На думку науковця А.А. Герц, який зазначає, що більшість країн Європи застосовують практику ведення «картки донора». Дана картка повинна видаватись донору на підтвердження письмової згоди стати донором анатомічних матеріалів у разі смерті [6, с. 84].

Такої аналогічної думки науковець І.В. Міщук також наголошує на введенні картки донора як організаційно-правового механізму добровільного включення особи в якості учасника донорських програм [7, с. 159–160].

В Україні відсутня на законодавчому рівня така норма, як оформлення та видача картки донора. Але на сьогоднішній день в країні запрацювала державна програма «Держава в смартфоні» і розроблений мобільний додаток «Дія». На нашу думку необхідно внести зміни до ЗУ «Про застосування трансплантації анатомічних матеріалів людині» щодо розроблення вказаної карти – донора та спеціальної програми. Адже за допомогою цієї карти, у разі смерті особи не потрібна буде згода одного із подружжя або в одного з близьких родичів цієї особи, бо особа за життя особисто, добровільно може заповнити і зареєструвати картку-донора і надати згоду або незгоду на посмертне донорство. За допомогою цієї донора – карти, можна врятувати велику кількість хворих осіб, які роками чекають своєї черги на донора анатомічних матеріалів людини і проведення трансплантації. За допомогою таких карт накопичувалась база донорів і в подальшому спростувало роботу медичним закладам.

Так, Європейський Суд з прав людини наголошує, що вилучення органів у померлої особи без її попереднього попередження і запиту згоди (згоди родичів) в практиці розглядається як порушення права на повагу до особистого і сімейного життя (ст. 8 Європейської конвенції про захист прав людини і основних свобод. Про це йде мова, зокрема в Постанові ЄСПЛ від 24.06.2014 р. «Справа Петрова проти Латвійської Республіки» (скарга № 4605/05) [8], Постанова ЄСПЛ від 13.01.2015 р. «Справа «Елберта проти Латвійської Республіки» (скарга № 61243/08) [9].

Також необхідно звернемо увагу, якщо у разі порушення медичними працівниками одного із пунктів зазначених у ст. 17 ЗУ «Про застосування трансплантації анатомічних матеріалів людині» щодо вилучення анатомічних матеріалів людини для трансплантації або виготовлення біоімплантатів при посмертному донорстві то їх дії підпадають, під ознаки кримінального правопорушення, передбаченого ст. 143 КК України [1,10].

Підсумовуючи вслід зауважити, що з метою не допущення порушень прав, донора анатомічних матеріалів людини необхідно чітко дотримання вимог Конституції України, Закону України «Про застосування трансплантації анатомічних матеріалів людині», КК України та інших нормативно-правових актів. На нашу думку слід врахувати світову практику та внести зміни до ЗУ «Про застосування трансплантації анатомічних матеріалів людині» та запровадити в дію ведення картки – донора.

Використані джерела:

1. Про застосування трансплантації анатомічних матеріалів людині: Закон України № 2427-VII від 17 травня 2018 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2427-19#Text> (дата звернення 17.08.2022).
2. Основи законодавства України про охорону здоров'я: Закон України від 19.11.1992 № 2801-XII URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2801-12#Text> (дата звернення 17.08.2022).
3. Конституція України: Закон України № 254 к/96-ВР від 28 червня 1996 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр#Text> (дата звернення 17.08.2022).
4. Анікіна Г.В. Особливості правового регулювання трансплантації органів від померлого донора. *Юридична Україна*. 2010. № 10. С. 68–75.
5. Новицька М.М. Адміністративно-правове регулювання трансплантації анатомічних матеріалів людині в Україні: дис. ... д-ра с.-г. наук : 12.00.07 / Суми. Сумський державний. ун-т. Суми, 2019. 307 с.
6. Герц А.А. Особливості цивільно-правового регулювання трансплантології в Україні. *Право і суспільство*. 2015. № 4. Ч. 3. С. 80–85.
7. Mishchuk I. Sposoby polepszenia administracyjno-prawnego zabezpieczenia transplantologii na Ukrainie w oparciu o doświadczenia międzynarodowe. *KELM*. 2013. № 3 (3). С. 155–169.
8. Постанова ЕСПЛ от 24.06.2014 «Справа Петрова (Petrova) проти Латвійської Республіки» (жалоба № 4605/05). URL: www.consultant.ru/cons/cgi/online.cgi.
9. Постанова ЕСПЛ от 13.01.2015 «Справа Елберте (Elberte) проти Латвійської Республіки» (жалоба № 61243/08). URL: www.consultant.ru/cons/cgi/online.cgi.
10. Кримінальний кодекс України: Закон України № 2341-III від 05 квітня 2001 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text> (дата звернення 16.08.2022).

Калюжна А. О.

*студентка магістратури
Навчально-наукового інституту
права та інноваційної освіти
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ*

Науковий керівник:

Крамаренко Ю. М.

*доцент кафедри кримінально-
правових дисциплін
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ
кандидат юридичних наук, доцент*

ОСОБЛИВОСТІ ГРІНМЕЙЛУ В УКРАЇНІ ТА ЗАХОДИ ПРОТИДІЇ

Нестійке становище у політико-правовому секторі потребує більш значної уваги до її економічної та правової сфери, щоб стабілізувати та гарантувати стрімкий розвиток держави. Однією з найгостріших проблем